

יערימו חוק

ניתוח הצעת חוק הסדרת מעמדם
של בני הישיבות - מתווה ביסמוט
חשוון תשפ"ו

לתגובות והערות a053353353@gmail.com

הקדמה

כידוע הציבור החרדי נגרר על ידי השלטונות למצב חוקי מורכב, בו כלל בחורי הישיבות מבוקשים לגיוס ומוגדרים כעריקים החשופים לסנקציות שונות ואף לחשש (רחוק) של ניסיונות מעצר. בשלב זה הסנקציות הם שלילת תקציבים מהישיבות, שלילת הסבסוד במעונות, ויתכן בהמשך גם ביטול ההנחה בתשלום ביטוח לאומי לבני הישיבות. וכן איסור היציאה מהארץ.

כמוכן שמצב זה מקשה על הציבור החרדי וגורם לצורך להסדיר את מעמדם של בני הישיבות. במסגרת המאמצים להסדרה, עלה כעת לדיון מתווה יו"ר ועדת חוץ וביטחון ח"כ בועז ביסמוט, כאשר על אף שברור שהחוק שהוא מציע אינו ידידותי לעולם התורה, אך הדיון הוא האם הוא הרע במיעוטו. אנו מבקשים בשורות הבאות להביא את התקציר של החוק ולרדת גם למשמעויות שלו, ולבסוף להשוות בין המצב שלאחר החוק לבין המצב כיום בהעדר חוק.

חשוב לציין, כידוע וכפי שיפורט להלן, ישנם בחוק המוצע יעדים גבוהים במיוחד כבר בשנים הראשונות, ברור הדבר שאם יעמדו ביעדים (המגיעים כבר בשנים הקרובות ל-50 אחוזים מעולם הישיבות!) מדובר בהרס נוראי ושינוי פני הציבור החרדי לחלוטין. אכן יש המצדדים לתמוך בחוק על מנת להרויח זמן, וכן מתוך תקווה שבהמשך תהיה אפשרות להסדר נוח יותר. אמנם חשוב להבין את המשמעויות של התמיכה בחוק, ולזה באים הדברים שלהלן. (לגבי הטענה שעדיף לעמוד ביעדים ולהציל את בני הישיבות הנתרים נתייחס אי"ה בסוף הדברים).

תקציר החוק

מתן דיחוי לבני ישיבות

שר הבטחון ראשי לדחות שירות לכן ישיבה העומד בתנאי החוק בהתחשב בצורכי הבטחון של מדינת ישראל¹. (סעי' 26 ד')

התנאים לדיחוי

בן ישיבה הלומד לפחות 45 שעות שבועיות לבחור 40 ש"ש לאברך, שאינו עוסק בשום עיסוק שהוא, והגיש תצהיר החתום על ידי מורשה חתימה מישיבה המוכרת ע"י משרד הבטחון. כמו כן קובע החוק שאת החופשות של הישיבות יקבע שר הבטחון (!). (סעי' 26 ה')

סנקציות מיידיות על כלל בני הישיבות

יאסר על בן ישיבה להוציא רשיון נהיגה², לצאת מהארץ וכן ישללו ממנו נקודות זיכוי. סנקציות אלו חלות מיד עם היכנס החוק לתוקף, על כלל בני הישיבות (גם אלו המקבלים דיחוי) וללא קשר לעמידה ביעדים. (סעי' 26 ט"ז 1)

יעדי הגיוס

החוק קובע יעדי גיוס שנתיים שעולים בהדרגה, בשנה הראשונה 4,800 (כאשר היועמ"ש של הועדה דורשת להעלות 5,700) ולאחר מכן 5,760, 6,840, 7,920 ובשנה החמישית 50 אחוזים מכלל השנתון של בני הישיבות, כאשר בשנה השישית קובע החוק כי שר הבטחון יקבע את המספר לפי נתונים שונים אך בכל מקרה לא יפחת 50 אחוזים³. שירות אזרחי בטחוני יכלל ביעדים רק עד 10 אחוז מהיעד⁴, כלומר 90 אחוזים מהיעד יהיו בשירות צבאי רגיל⁵. (סעי' 26 י"ג)

סנקציות במקרה של אי עמידה ביעדים

החוק קובע כי באם לא יעמדו ביעדים, כבר לאחר השנה הראשונה ישללו מהישיבות 100 אחוזים⁶ מהתקציב על תלמידי הישיבות מקבלי הדיחויים (כפי המצב כיום, שנשללו התקציבים על הנדרשים לגיוס), בנוסף יוטלו על כלל בחורי הישיבות הסנקציות הבאות: שלילת הנחה במעונות, שלילת הזכאות לקניית דירה בהנחה (כמו במחיר למשתכן וכדומה), ביטול ההנחה בתשלום ביטוח לאומי, וביטול הנחות בתחבורה ציבורית. כאשר בשנה השנייה והשלישית נוספות עוד סנקציות שונות, בין היתר ביטול הפטור ממס רכישה על דירה ראשונה ועוד. (ביטול הפטור ממס רכישה נשמע כמניעת הטבה, אך למעשה מדובר

1. ראה להלן בסיכום הדברים את המשמעות של תנאי זה.
2. דבר שלא היה מעולם, אפילו כיום בהיעדר חוק אין מניעה להוציא רשיון נהיגה.
3. כלומר המינימום הוא 50 אחוזים אך שר הבטחון יצטרך לדון בכמה להגדיל את היעד.
4. לשם השוואה בחוק לפיר גנץ 2022 היעדים שהיו כחצי מיעדי החוק הנוכחי, כללו כשליש ויותר משרתים בשירות לאומי אזרחי.
5. חשוב לציין שיעדים אלו גבוהים כפי שניים מיעדי הגיוס שנקבעו בחוקים קודמים כולל חוק לפיד גנץ (תיקון 26 לחוק שירות הבטחון 2022 שעבר בקריאה ראשונה) שם היעד לשנה הראשונה עמד על 2,100 מתגייסים, כאשר יעד של 4,800 נקבע רק לשנה העשירית! היעדים גם גבוהים פי שניים ממספרי גיוס החרדים בפועל בעשרים השנים האחרונות, כאשר המספר הגבוה ביותר היה כמחצית, 2,500 מתגייסים, ובשנים האחרונות אף פחות מכך 1,700 בשנה, כך שברור שיעדים אלו אינם ברי השגה אלא אם כן יחול מהפך ממשי בציבור החרדי.
6. החוק קובע כי במידה ומספר התגייסים יהיה פחות 75 אחוזים מהיעד (שהם 3,600 לפי היעד הנוכחי וכ-4,300 מהיעד לפי היועמ"ש הועדה) ישללו כלל תקציבי הישיבות לחלוטין, במידה והיו יותר מתגייסים יופחתו התקציבים באופן מדרוג.

בהטלת מס לכל דבר, כאשר זוג חרדי שיקנה דירה ישלם תוספת של 100,000 ש"ח ויותר, לצומת זוג שאינו חרדי⁷. מדובר גם בהחלשה מהותית של כח הקניה החרדי מול החילוני. (סעי' 26 ט"ז 2,3,4)

ביקורת ואכיפה

החוק קובע כי בשונה מהעבר חובת שר הבטחון (ולא 'רשאי' כבעבר⁸) למנות מפקחים לפי מפתח מספרי, כך שלכל מספר בחורים ימונה מפקח, כאשר המפקח מחוייב לעשות ביקורת כל שלושה חודשים. (תיקון סעי' 49 א'-ח')

אכיפה

באופן תקדימי שלא היה בשום חוק בעבר, קובע החוק סנקציות חמורות על ראש הישיבה (או מורשה חתימה אחר מטעם הישיבה) שיחתום על דיחוי שנמצא שאינו נכון. על כל בחור שימצא המפקח שאינו עומד בתנאי הדיחוי (לדוגמא שחתם על דיחוי לבחור שאינו לומד באמת 45 שעות שבועיות) יקנס ראש הישיבה ב-1,500 ש"ח. ואם היה למנכ"ל משרד הבטחון "יסוד סביר להניח"⁹ כי לגבי 5 אחוזים מבני הישיבה לא התקיימו התנאים לדיחוי, נוסף עוד קנס של 20,000 ש"ח (כאשר על כל עבירה חוזרת יקבל קנס נוסף באותו סכום¹⁰), במקרה כזה גם מדגיש החוק שמדובר בעבירה פלילית. (שעונשה עד 5 שנות מאסר) לגבי הבחור עצמו שנמצא שלא עומד בתנאי הדיחוי (כגון שנעדר בשעת הביקורת או שנמצא שאינו לומד 45 ש"ש כנ"ל) תישלח על כך התראה לראש הישיבה, ובפעם השניה שימצא כן ישלל ממנו הדיחוי. (סעי' 26 כ')

תוקף החוק

תוקף החוק 6 שנים, כאשר ניתנת האפשרות להארכתו בתנאי שעמדו 4 שנים מתוך 6 ביעדי הגיוס. אמנם כבר אחר 3 שנים של אי עמידה ביעדים קובע החוק שיתקיימו דיונים לגבי שינויי חקיקה וכדו', כדי להביא לעמידה ביעדים.

התערבות בהוראות רבני הישיבות, והסרת ישיבה מהסדר הדיחוי

על פי החוק אסור לישיבה למנוע מבחורים מידע על מסלולי הצבא, הקנס על כך נקבע בשלילת סעיף 46 מעמותת הישיבה. אומנם החמור יותר הוא הסעיף הקובע כי ראש ישיבה שהורה לתלמידיו שלא להתייצב לרישום ובדיקות, תוסר מהישיבה האפשרות לקבל דיחוי, כלומר, בחור שנשלל ממנו הדיחוי מכל סיבה שהיא, וקיבל צו התייצבות להליכי גיוס (צו ראשון) לא יכול ראש הישיבה להורות לו שלא להתייצב¹¹, ובאם יעשה זאת כלל בני הישיבה ימצאו את עצמם ללא דיחוי. (סעי' 26 ג')

כמו כן קובע החוק שלא יפגע מעמדה של אשה בשירות הבטחון בגין שירות החרדים בצבא. (סעי' 26 כא) וכן קובע החוק שיוקמו מכינות קדם צבאיות לחרדים. (סעי' 26 כה)

חובת דיווח לוועדת חוץ ובטחון - החוק מחייב דיווח לוועדת חוץ ובטחון כל 3 חודשים, על קיום כלל תנאי החוק, מספר המפקחים שמונו, מספר הביקורות שהתקיימו, ומספר ההתראות שניתנו לישיבות שלא עמדו בתנאים, כך מבטיח החוק פיקוח הדוק על קיום הביקורות, ולא יהיה ניתן להסתמך על 'קשרים' וטיוחים שונים. (סעי' 26 ח"ח)

7. גם אם הזוג החילוני משתמטים ולא עשו צבא. ממוצע של 100,000 ש"ח על דירה שמחירה 1,250,000.

8. החוק מוחק מילת 'רשאי' וכותב במקומה 'חובתי' הכוונה בזה ברורה, וראה להלן בחובת הדיווח לוועדת חוץ, בעבר גם לא היתה הוראה למספר מפקחים ומספר הביקורות שיערכו.

9. כלשון החוק.

10. כאשר החוק קובע כי אין המנכ"ל רשאי לתת קנס בסכום נמוך יותר! (למעט חריגים שאושרו ע"י שר הבטחון)

11. על אף שאצלו ההתייצבות אינה לקבלת דיחוי אלא להליכי גיוס!

לאחר שראינו את עיקרי החוק ננסה להבין את צדדי הרווח מול

ההפסד שבתמיכה בחוק זה:

הצורך בחוק שיסדיר את מעמד בני הישיבות

הצורך בחוק שיסדיר את מעמדם של תלמידי הישיבות מובן מאליו, אךן הוא מחולק בעיקר לשני נושאים לגביהם קיים הצורך בהסדרה זו, א. החזרת התקציבים לעולם הישיבות, ומניעת הסנקציות האישיות. ב. הסדרת הדיחוי באופן חוקי ובכך להסיר (לכאורה) מעל בני הישיבות את החשש ממעצר. וכאן נבוא לבדוק האם החוק מציע פתרון לנושאים אלו, נקדים כי כאמור בתקציר אין סיכוי לעמוד ביעדי הגיוס הגבוהים אלא אם כן יהיה שינוי דרמטי בעולם החרדי¹, לכן נבדוק את החוק בהנחה שלא יעמדו ביעדים.

לגבי התקציבים והסנקציות אין שום שינוי לטובה

מיד לאחר השנה הראשונה שלא יעמדו ביעדים, חוזרת שלילת התקציבים הקיימת כיום באופן מלא. כמו כן לגבי הסנקציות האישיות הקיימות היום, איסור יציאה מהארץ אינו פוקע כלל בחוק (גם אם עומדים ביעדים) ושלילת ההנחה במעונות חוזרת מיד לאחר השנה הראשונה שלא יעמדו ביעדים.

החמרה משמעותית של הסנקציות מעבר למה שקיים היום

החוק מוסיף סנקציות רבות וקיצוניות² החלות על כלל תלמידי הישיבות (גם מקבלי הדיחוי) ומגיעות להוצאה של מאות ואלפי שקלים לחודש לכל אחד, ובמקרה של קניית דירה אף למאות אלפי שקלים למשפחה, כאשר החוק גם נותן פתח לסנקציות נוספות באם תימשך אי העמידה ביעדים.

"הב לי הנפש ואת הרכוש קח לך" - הצד לתמוך בחוק

לגבי הסדרת הדיחוי, בזה לכאורה החוק משיג את מטרתו, וכאן נשמעת הטענה שעל אף ההכבדה הגדולה של הסנקציות ושאר מגרעות החוק, יש 'לשלם את המחיר' כדי להסיר את חשש המעצרים, וזאת מכיון שהגם שמדובר בחשש רחוק מאוד, אך ישנם בחורים (בעיקר בחורים מתמודדים או כאלו הגרים בפריפריה וכדומה) החוששים ממעצר, ויש סכנה שלא יעמדו בניסיון ויתגייסו לצבא. אלא שמעבר לנדון האם עבור חשש רחוק נכון להביא על כלל בני הישיבות סנקציות לוחצות וכבדות כמו שיש בחוק. יתכן מאוד שאותם בחורים מתמודדים להם דואגים להסדרת הדיחוי, יפלו יותר לצבא מחמת העול הכבד של הסנקציות (כאשר החשש ממעצר הוא חשש רחוק והמעצר הוא לתקופה קצרה, לעומת הסנקציות שהם וודאיות לכל אחד ולשנים ארוכות). ובפרט שגם ההנחה שהחוק מבטיח דיחוי לכולם אינה נכונה כלל, וכפי שנראה.

האמירה כאילו החוק יבטיח הסדרת דיחוי לכלל בני הישיבות היא אחיזת עיניים:

א. בחורים רבים ימצאו את עצמם בלי דיחוי - לאור ההחמרה הדרסטית בביקורות ובאכיפה, איומי הקנסות ואף עונשי המאסר על ראשי ישיבה שיעזו לחתום על דיחוי למי שאינו עומד בתנאים (כמו מי שלא לומד באמת 45 שעות שבועיות) יהיו בחורים רבים שימצאו את עצמם בלי ישיבה שתסכים לחתום להם על דיחוי, בפרט כשמדובר בבחורים מתמודדים וכדומה (או שנקלעו לתקופות של חולשה זמנית) בנוסף לבחורים לא מעטים שכנראה יפלו בביקורות התדירות והמחמירות. ושוב דוקא אלו שכביכול דואגים להם בהסדרת הדיחוי, הם אלו שיהיו בסכנה הרבה יותר גדולה במידה ויכנס החוק לתוקף.

1. כאמור היעדים כבר בשנה הראשונה מדברים על כפול ויותר מהמוצק בכל השנים האחרונות, דבר שאם חלילה יתממש יביא להרס עולם התורה והציבור החרדי, ראה להלן עמוד 9.
2. חלקם הגדול כאלו שלא חוק אין אפשרות להחיל אותם על תלמידי הישיבות, ראה בהרחבה בפרק הבא.

ב. גם בחורים שבתוחים שיעמדו בכל התנאים לא יכולים לסמוך על החוק - מכיון שהחוק קובע כי הדיחוי ינתן "בהתחשב בצורכי הבטחון של מדינת ישראל" זה אולי נראה פורמלי (וכך זה באמת היה בעבר) אולם כיום, אחרי שאגף כח אדם בצה"ל הודיע בועדת חו"ב שהם זקוקים לחרדים כיון שיש להם מחסור של 12,000 חיילי מילואים, קשה לראות איך יתאפשר לפי החוק לאשר דיחוי לבחורי ישיבות. ובפרט לאחר שבג"ץ אימץ גישה זו וקבע (ביום רביעי כ"ח חשוון תשפ"ו) כי המדינה חייבת לקדם גיוס בחורי ישיבות מכיון שחסרים 12,000 חיילים לצבא, ניתן לומר כמעט בודאות שגם אם החוק יאושר על ידי בג"ץ, לא יתאפשר לתת דיחויים לבני הישיבות על פי תנאי החוק עצמו, (ובכך נישאר עם ההסכמה ליעדים ולסנקציות אך בלי הסדרת הדיחוי לבני הישיבות...).

הסכנה בתמיכה בחוק גדולה בהרבה מהחשש במצב כיום:

מאחר וכאמור יהיו בחורים רבים שהדיחוי ישלל מהם, אותם בחורים יהיו תחת איום מעצר גדול בהרבה מהאיום הקיים היום על כלל בחורי הישיבות, כאשר הצבא יתמקד דוקא בהם, כשהוא יודע שלרוב מדובר בבחורים החלשים יותר (שתמיד הצבא כיוון אליהם, וכמו שכל המעצרים עד כה התמקדו בפריפריית ובישיבות הפחות מוכרות).

וכך דוקא אותם בחורים מתמודדים³, מהפריפריה וכדומה, שכביכול החוק בא להסיר מהם את חשש המעצר, יהיו על ידי החוק בסכנת מעצר גבוהה בהרבה, וחמור מכך, תהיה סכנה גדולה שלא יעמדו בניסיון וילכו לצבא, מכיון שיהיו בודדים ובלי כל גיבוי ציבורי, נוסף לסנקציות הלוחצות. (בשונה מהיום שכל בחור יודע שהוא באותו מצב עם עשרות אלפי בני ישיבות, ובאם יעצר יזכה לגיבוי ציבורי רחב).

חשוב להוסיף, שעל פי כל מכוני המחקר והעוסקים בנושא גיוס החרדים, מה שמביא חרדים להתגייס זה הלחץ הכלכלי ואוירה ציבורית של הסכמה כל שהיא להליכה לצבא, כך גם נאמר בוועדה למאשבי כח אדם בצה"ל ("ח חשוון תשפ"ו) שכל ראשי הצבא מסכימים כי "מה שיביא את החרדים לצה"ל זה הסנקציות והסכמת הרבנים", כאשר בחוק המוצע יש במידה מסוימת את שניהם, סנקציות כבדות מאוד, וחשש גדול שרבים יראו בטעות את התמיכה בחוק כלגיטימציה חרדית לגיוס לצבא. (ראה על זה בהרחבה בפרק הבא)

(אין הכוונה לזלזל בחשש שיהיו בחורים שאיום המעצר יעמיד אותם בפני ניסיון שחלילה לא יעמדו בו, אלא שהחוק המוצע מגדיל את הבעיה ואינו פותר אותה. באופן כללי ניתן לומר שחיזוק האוירה בציבור החרדי בגודל האיסור להתגייס לצבא, והסבר הרוממות והזכות לעמוד בניסיון ואף להקריב עבור כך, יחד עם גיבוי ועידוד בחורים בזמני מעצר וכדומה, יכולים לחזק רבות את כלל בחורי הישיבות, ולהקטין מאוד את הנסיון אף מהחלשים ביותר).

ניתן לסכם שעל כל בחור שנעצר במצב היום, יהיו כמה וכמה בחורים שיעצרו באם יכנס החוק לתוקף, וחמור מזה יהיו כמה בחורים שלא יעמדו בלחץ ויתגייסו לצבא, כך שהסכמה לחוק עלולה להיות למעשה דחיפת בחורים להליכה לצבא בו "פסיק רישא שיתקלקלו"⁴ (מלבד גרימת הנזק הכלכלי העצום לציבור החרדי).

חשוב להבין שהתיחסנו כאן רק לחישוב הקר האם יש תועלת המושגת מהחוק המוצע, אולם המשמעויות של החוק הם רחבות ודרמטיות הרבה מעבר לנאמר כאן, וכמו שיפורט בפרק הבא.

3. לא רק הם, גם הרבה מאלו שכיום לא חוששים כלל מהאיום הרחוק של מעצרים, אך אם יכנס החוק לתוקף יכנסו גם הם ל"קבוצת הסיכון", כאשר תחושת הבדידות, הביקורות המחמירות, הסנקציות הכבדות, ואיומי הקנסות והמאסר על ראשי הישיבות, עלולים להביא רבים מאוד למצב של נסיונות קשים שאינם קיימים היום.

4. כלשון מרן הגר"ד לנדו שליט"א.
5. וכל זה בלי לקבל שום תמורה, לאחר שרוב הסיכויים שהחוק לא יעבור בכנסת ובבג"ץ, וגם אם יעבור ההערכה היא שבג"ץ לא יאפשר נתנת דיחויים מכיון שלפי החוק המוצע צרך להתחשב בצרכים ביטחוניים. אך הנזק לציבור החרדי, הוא כבר בעצם ההסכמה החרדית, מכיון שהיא מהווה הסכמה ליעדי הגיוס הגבוהים, לאפליה קיצונית בהטלת סנקציות דוקא על תלמידי הישיבות, ואף מתפרשת (בטעות) כלגיטימציה להתגייסות של בחורים חרדים לצבא.

משמעויות החוק

קביעת רף מינימום

חשוב להבין שאם תהיה תמיכה של המפלגות החרדיות בחוק זה, תהיה זו לראשונה הסכמה ליעדי גיוס גבוהים שמעולם לא היו, כאשר כבר בשנים הקרובות מגיעים ל-50 אחוזים משנתון ואף יותר¹. אפילו בחוק לפיד גנץ תשפ"ב² לא התקרבו למספרים האלו! ברור שלאחר שהחרדים יתנו הסכמה עקרונית למספרים אלו, מכאן ואילך לא יסכימו הבג"ץ ושאר הגורמים לפחות מכך, זאת גם אם החוק בסוף לא יעבור (או שיפסל בבג"ץ), וגם אם יעבור ולא יעמדו ביעדים. רף המינימום כבר נקבע בלי אפשרות לרדת ממנו, והוא יהיה נקודת הפתיחה לכל מו"מ עתידי.

החלשת כח העמידה של הבחורים

מעבר לקיבוע רף המינימום כלפי השלטונות, יש כאן אמירה מסוכנת מאוד כלפי פנים, מאחר שגם אם הכונה להרויח זמן ולא לעמוד ביעדים, המציאות היא שההסכמה והתמיכה בחוק מתפרשת אצל רבים מאוד כאמירה ברורה שבחור שלא לומד יכול להתגייס לצבא (וכאשר מדובר על 50 אחוזים זה מתפרש שמי שלא מאוד מתמיד ומצליח בלימוד יכול ללכת לצבא) כאשר כל כלי התקשורת - כולל אלו המוגדרים חרדים, דואגים להחדיר את המשוואה הזו שתמיכה בחוק היא הסכמה להתגיסות של חרדים לצבא³.

הדברים מתחזקים יותר בהצהרות דוברים ופוליטיקאים חרדים שונים (כמו הצהרת ח"כ יעקב מרגי⁴ שהם "מובילים חוק שיביא לגיוס 50 אחוז משנתון"). וכן הצהרות דומות של דובר ש"ס אשר מדינה. בנוסף פורסמו אלפי מודעות בציבור החרדי הקוראות לתמוך בחוק, כאשר כותרת המודעה "לתמוך בחוק על מנת להציל את מה שניתן" (המשמעות ברורה...). כמובן שהבחורים החלשים מהפריפריה וכדומה מושפעים מאוד מכלי התקשורת ומדוברים ופוליטיקאים אלו, וכך, דוקא אצל החלשים יותר, שלגביהם קיים עיקר החשש מהעדר חוק⁵, דוקא אצלם החשש גדול מאוד שהסכמה לחוק תיתפס אצלם כלגיטימציה להתגייס לצבא.

ברור גם שהגייסים והמסיתים למיניהם ישתמשו בהסכמה חרדית לחוק כלגיטימציה לגיוס⁶, והסכמה עצומה, בפרט כאשר מדובר על בחורים חלשים שגם כך עומדים בפני נסיונות לא פשוטים (ובפרט כאשר יוטלו סנקציות נוספות ע"פ החוק). מצג זה לפיו כביכול ישנה הסכמה רבנית לגיוס 50 אחוזים, מחליש מאוד את כח העמידה של בחורים אלו. ראשי ישיבות ומחנכים רבים מעידים שכבר כיום שומעים זמירות כאלה מבחורים.

1. כמובא לעיל בתקציר החוק לגבי השנה השישית.

2. החוק המכונה "מתווה גנץ" עבר בתשפ"ב בקריאה ראשונה. על אף שהחוק כלל יעדים פחותים בהרבה מהחוק המוצע, וכן לא כלל סנקציות אישיות בכלל, ואף השאיר חלק נכבד מתקציבי הישיבות גם במקרה שלא עומדים ביעדים, בכל זאת התנגדו לו המפלגות החרדיות בהוראת כל גדולי ישראל, מכיון שסוף סוף היו בו יעדים, בשונה מהחוק שעבר בשנת תשע"ו שלא היו בו כלל יעדים עם מספרים בחוק.

3. הדברים נאמרים כל הזמן בכלי התקשורת, כך לדוגמה בתוכנית ברדיו קול ברמה חשון תשפ"ו צהירו כלל הפרשנים ש"השאלה על שולחנם של גדולי ישראל האם מסכימים לגיוס 4,800 בחורים בשנה", וכן נכתב בכלי תקשורת רבים בשבוע זה (חיי שרה תשפ"ו).

4. ערוץ הכנסת כ' חשון תשפ"ו.

5. וכמו שנכתב בייתד נאמן⁷ כ"ז חשון תשפ"ו, שהצורך בהסדרת חוק הוא לבחורים החלשים מהפריפריה וכדומה, שהם יותר חוששים ממצרים וכדומה, גם במצב שזהו חשש רחוק.

6. ק"ו ממה שכיום משתמשים באמירתו של מרן הרב שך שועד הישיבות לא ייתן דיחוי למי שעוסק לפרנסתו, כהסכמה לגיוס, דבר שכמובן רחוק שנות אור מכוונתו.

(חשוב להבחין בהבדל בין מצב נתון בו נופלים בחורים לצבא ועומדים בפני נסיונות, לתמיכה חרדית בחוק גיוס המצהיר על יעד של חצי ויותר מעולם הישיבות, ומביא בחורים רבים לנסיונות קשים ביותר).

יודגש כי השפעה הרסנית זו על כח העמידה של בחורי הישיבות, חלה כבר בעצם התמיכה בחוק כזה, גם אם (כפי התרחיש היותר סביר) הוא לא יכנס כלל לתוקף.

ויתור על הדרישה המינימאלית "מי שרוצה ללמוד יוכל ללמוד"

יעד של 50 אחוזים הוא הרבה מעבר ל"מספר", והוא מבטא התקרבות לדרישת החילונים שכל החרדים יתגייסו "למעט מספר עילויים שישבו וילמדו". בפרט כאשר בחוק מבהירים שכל נתינת הדיחויים כפופה לצורך הביטחוני... כלומר תמיכה בחוק היא הסכמה הצהרתית לויתור אפילו על הדרישה המינימאלית ש"מי שרוצה ללמוד יוכל ללמוד", שהרי גם אלו שרוצים ללמוד מוגבלים למספרי היעדים וכפופים לצרכים ביטחוניים. גם כאן ההשפעה היא כלפי חוץ אך לא פחות מכך כלפי פנים, ויש בכך לגיטימציה גדולה חלילה להליכה לצבא.

סלקציה מודרנית והסכמה חרדית להגדרתם של לומדי התורה כסוג ב'

בעוד שופטי בג"ץ אובדי עצות איך לאיים על בני הישיבות, כאשר איום המעצרים משפיע מעט מאוד (אי אפשר לעצור באמת עשרות אלפי בני ישיבות?) ולהטיל סנקציות כלכליות יש להם בעיה מאחר שסנקציה שתוטל על עריקים תשפיע גם על המשתמטים החילוניים, ואין אפשרות חוקית להטיל סנקציות רק על בני הישיבות⁸. אומנם כאן מגיע החוק ומגיש לבג"ץ במתנה הגדרה חוקית של כלל בני הישיבות כקבוצה נפרדת, ואף קובע בהסכמה חרדית כי יחולו עליה עונשים שאין על כל אדם אחר שאינו מתגייס לצבא. ומדובר בסנקציות חמורות ומקיפות השוללות זכויות בסיס של אזרחי המדינה, וזאת אף לתלמידי ישיבות העומדים בכל תנאי החוק⁹, כך מסכימים החרדים להגדרת לומדי התורה כאזרחים מסוג ב', (הגרועים אפילו מגנבים ופושעים שזכאים להוציא רשיון, לפטור במס רכישה ועוד).

זהו מדרון חלקלק מאוד, אין סיבה שאחר כך לא ידרשו הבג"ץ והיועמ"ש סנקציות נוספות, כאשר כבר כיום נשמעות קריאות לשלול את זכות הבחירה וכו'.... גם כאן זהו תקדים שנקבע בעצם התמיכה בחוק, כאשר לא נוכל בעתיד למחות על כך אחרי שהסכמנו לזה.

וכבר עכשו ראינו איך שהסכמה לסנקציות משמשת כתקדים מסוכן, כאשר בג"ץ טען למדינה, (בדיון ביום כ"ח בחשוון תשפ"ו) שאם דנים כעת בחוק שיש בו סנקציות נוספות, למה לא מחילים אותם מיד, גם בהעדר חוק, יחד עם זאת הובהר ע"י בג"ץ שזה רק לגבי סנקציות הקשורות להטבות הניתנות לתלמיד ישיבה, אך במצב הקיים אין אפשרות להחיל סנקציות אחרות (כמו ביטול הפטור ממס רכישה) דבר שישתנה על ידי החוק המוצע.

החמרת הביקורות והאכיפה

החוק קובע שהזכאים לדיחוי הם כאלו שלומדים לפחות 45 שעות שבועיות לבחור 40 שעות לאברך. דבר זה אינו חדש, אלא שבעבר לא התקיים כמעט פיקוח על כך, מה שאין כן היום שהחוק קובע חובת פיקוח מחמירה מאוד, כמו חובת שר הבטחון לשלוח ביקורת כל שלושה חודשים (ארבע פעמים בשנה!)¹⁰ כאשר

7. רק בחודש האחרון הצהירו נציגי הצבא שאין להן אפשרות לעצור יותר מכמה מאות.
8. לגבי ביטול ההנחה במעונות היה תירוץ משפטי להחיל אותו דוקא על בני ישיבות, כאשר גם זה נחשב כ'חדוש משפטי' של היועמשי"ת והבג"ץ, ויתכן שבהמשך יהיה אפשר למחוק ואף לתקן עיוות זה.
9. גם במצב של עמידה ביעדים ישנם סנקציות משמעותיות של איסור הוצאת רשיון ועוד, וכשלא עומדים ביעדים, גם תלמידי הישיבות שיקבלו דיחוי ועושים כל המוטל עליהם בחוק, עדיין מוטלות עליהם סנקציות קשות.
10. כאשר כפי שיובא להלן לא מדובר בביקורות ה'דיאטטיות' של משרד הדתות, שגם שם היו ישיבות שנפלו, אלא ביקורות מחמירות בהרבה כפי שעולה מהקפדת החוק על פיקוח על הביקורות וכדו', ואם הצבא יתעצל הבג"ץ כבר ידאג לחייב אותו... כאשר לא מופקע כלל שפקחים יסגרו ישיבה ויאשרו רק מי שנמצא בביהמ"ד בתחילת הביקורת, וכמו שכבר היו מקרים כאלו בעבר. (אך בעוד שם היה מדובר על אישור לתקציב, כאן מדובר על כל החיים הרוחניים של הבחור).

ישיבה שבמשך פעמיים נעדרו 20 אחוזים מהתלמידים, תוצא מרשימת הישיבות שהלומדים בה זכאים לדיחוי.

חמור מכך הוא החידוש בחוק לגבי הבחור עצמו שנעדר

בחור שאינו ממלא את התנאים, תישלח לראש הישיבה התראה, ובאם זה ימשך יפקיעו ממנו את הדיחוי. נבסח לחשוב על בחור שבמקרה נעדר פעמיים מהביקורת (כפי שמצוי היום גם בישיבות הטובות ביותר, ובפרט אם בחור נקלע למצב חולשה זמני וכדומה) בחור כזה עשוי למצוא את עצמו בלי דיחוי, עומד בפני איום ממשי של מעצר, וללא הגיבוי הציבורי הקיים היום.

החוק המוצע גם מהלך אימים על ראשי הישיבות, על מנת להבטיח שלא יסכימו לחתום על דיחוי למי שלא 'באמת' לומד¹¹, קובע החוק הטלת קנס של 1,500 ש"ח, שיוטל על ראש ישיבה (או מורשה חתימה אחר מטעם הישיבה) בגין כל בחור שהוא חתם לו ונמצא שאינו עומד בכללים, בנוסף קובע החוק שאם למנכ"ל משרד הביטחון יש יסוד סביר להניח¹² שלגבי 5 אחוזים מבני הישיבה לא התקיימו התנאים לדיחוי כנגד הצהרת ראש הישיבה, יוטל קנס נוסף של 20,000 ש"ח, מלבד שלילת זכותו לחתום להבא על דיחויים, זאת מלבד העבירה הפלילית (שעונשה עד 5 שנות מאסר). כלומר, מספיק חמישה בחורים מישיבה של 100 בחורים שיש יסוד סביר להניח שאינם עומדים בתנאים, כדי להטיל קנסות וסנקציות אישיות על ראש הישיבה. ומה יעשה ראש ישיבה שנכנסו לו כמה בחורים ל"משבר" זמני וכדומה, האם יגזור עליהם שאינם זכאים כבר לדיחוי וישליך אבן אחר הנופל? כאשר הבעיה חמורה יותר בישיבות של בחורים מתמודדים בדרגות שונות, כאשר שם מראש כח העמידה שלהם חלש יותר, ומה יעשו כאשר ראש הישיבה יסרב לחתום להם על הדיחוי מחשש שיקנס ויועמד לדין? ומה יעשה בחור מתמודד שאינו יכול להתחייב ללימוד באמת של 45 שעות שבועיות, כאשר הוא ימצא את עצמו בלי ישיבה שמוכנה לקבל אותו... (והמצב יהיה שונה מאוד מהמצב היום בו כל בחור הוא חלק מציבור של עשרות אלפי בני ישיבות שמוגדרים כעריקים, ואילו במצב של חוק, בחור שיפלט יהיה מבודד בלי שום גיבוי ואף בהרגשה שזרקו אותו, ואולי אפילו ישכנעו אותו שזה חסד עם הישיבות להתגייס ולמלא את היעדים...)

אל תבטחו בנדיבים...

יש החושבים שיהיה אפשר "להסתדר" עם השלטונות, ויש לנו קשרים עם הצבא והפקידים וכו', מדובר בטעות חמורה, המציאות כיום שארגוני השמאל בסיוע הנהלה של היועמ"ש ובג"ץ מפקחים על כל סעיף באדיקות¹³. גם בחוק רואים את ההחמרה ביחס לביקורות, כאשר החוק מחייב לעשות ביקורת כל 3 חודשים, ואף מחייב למסור דיווח לועדת חוץ ובטחון **כל שלושה חודשים** (!) בין היתר על מינוי מספר המפקחים הנדרש, מספר הביקורות שנעשו בפועל, ואף על אמצעי האכיפה שנקטו ועוד, דברים אלו לא היו בשום חוק שקדם לו¹⁴. כאשר בכל מקרה הישיבות יהיו תלויות באותם מפקחים שנמצאים בשטח, שלכל הפחות חלקם לא נמנים על אוהבי הדת הגדולים ביותר, כשהם גם יודעים באיזה צד מרוחה החמאה במדינת ישראל. כך שודאי בחלק מהישיבות יתקיים הפיקוח ההדוק ככתבו וכלשונו, כאשר דוקא לישיבות החלשות יותר מסתבר שיש פחות קשרים ואמצעים לעמוד בפניהם...

התערבות של הצבא בתוך הישיבות

החוק קובע כי את החופשות בישיבות והכוללים יקבע שר הביטחון, וכך כל בין הזמנים או יציאה אחרת יצטרכו את אישור שר הביטחון, שכמובן אינו חייב לאשר אותם. (ניתן בקלות לדמיין מצבי לחץ צבאי או פוליטי, שבו שר הביטחון יחליט להכפיף את החופשות בישיבות לחופשות החיילים וכדומה).

11. כלומר שאינו לומד 9 שעות ביום שזה אומר 3 סדרים מלאים!.

12. יש לשים לב ללשון החוק - לא צריך ראיות, מספיק "יסוד סביר להניח"...

13. ניתן לראות זאת לגבי מספרי הגיוס, שלאחר שנים שלצבא היה אינטרס לנפח אותם בשיתוף עם החרדים בג"ץ התערב וקבע

קריטריונים ברורים שלפיהם מספר המתגייסים החרדים היה פחות בהרבה.

14. כאשר היועמ"ש של ועדת חו"ב כבר דורשת הוספת טביעות אצבע וכדו'. גם אם לא תתקבל דרישתה ודאי שיהיה קשה הרבה

יותר לטייח באיורה זו.

זה מצטרף לסעיף בחוק שדורש מישיבות שלא למנוע מבחורים מידע על מסלולי הצבא, ניתן רק לדמיין מצב שבו באים גייסים למכור את מרכולתם לבחורי ישיבה כאשר ידי ראשי הישיבה כבולות... זאת בנוסף לאיסור להורות לבחור שלא להתייצב, ובכך בחור שנשלל ממנו הדיחוי מכל סיבה שהיא לא יוכל ראש הישיבה להורות לו שלא להתייצב, על אף שעבורו מדובר בהתייצבות לשם תחילת הליכי גיוס!

הסתבכויות שונות

כאמור בעקבות החמרת הפיקוח והכללים, גדלים הסיכויים להסתבכויות שונות, דוגמה בולטת נמצאת בסעיף הקובע כי יבוטלו ההליכים הפליליים מכל אלו שלא התייצבו בשנה האחרונה, אך מודגש שזה בתנאי שעמדו בכל שאר התנאים לקבלת דיחוי. כלומר, כל מי שבשנה האחרונה בזמן היעדר החוק עבד, או שנרשמו על שמו תלושים (כמו רבים שהוציאו תלושים כדי לקבל הנחה במעונות) לא יקבל דיחוי.

האם עמידה ביעדים 'תציל את עולם התורה'?

כל האמור נכון גם במידה והכוונה האמיתית היא לא לעמוד ביעדים. אך באם יש כאלו, החושבים שצריך לתמוך בחוק גם על דעת שיעמדו ביעדים (ולו בחלק מהם) הרי שמעבר לכך שלאחר שכל רבותינו הורו באופן ברור שגם לבחור שאינו לומד אסור ללכת לצבא, כאשר "פסיק רישא שיתקלקל" כלשון גדולי ישראל שליט"א. וממילא לא שייך להסכים לשליחת בחורים שומרי תורה ומצוות למקום כזה, גם אם אינם לומדים¹⁵. אבל האמת שהטענה כאילו זה יציל את לומדי התורה אין לה שחר, אדרבה זהו הרס עולם התורה כפשוטו: א. ברור שגם בהרבה פחות מחמישים אחוזים מגיעים לתוך בסיס עולם התורה החרדי, גם כאלו שלומדים. ב. במידה וחלילה יהיו אחוזים גדולים של חרדים שמתגייסים (גם בהרבה פחות 50 אחוז) זה יהפוך את הצבא לגיטימי וכאופציה ריאלית לבחור חרדי (לכל אחד יהיה חלילה אח, בן דוד או שכן בצבא, גם כאלו שאינם נוער שוליים ונראים בחורי ישיבה לכל דבר) וכך כל בחור שיקלע למשבר או קושי יוכלו לפתותו ללכת לצבא. בפרט באיורה של סנקציות קשות כנ"ל על מי שלא מתגייס. לא צריך להיות בעל ראייה למרחוק כדי להבין שהמשמעות של זה היא הרס עולם הישיבות. ג. בנוסף, מצב בו אחוז גבוה מהציבור החרדי הוא כזה שעבר 'כור היתוך', שבו "כל היהדות עלולה להתחסל ברגע אחד" (כלשון גדו"י שליט"א) ישנה את כל הציבור החרדי באופן בלתי הפיך רח"ל. ד. ובמבט לעתיד, מי שחושב שאם חלילה יהיו 50 אחוזים זה ירגיע את השלטונות, אין טעות גדולה מזו, לא רק שכבר בחוק קובעים שלאחר 6 שנים יהיו דיונים על העלאת היעד אף 50 אחוזים, הדברים גם מובנים מאליהם, אין שויון 50 אחוז יותר 25 אחוזים, כל השאלה מה הם חושבים שיוכלו לדרוש עכשיו, ובאם עוד כמה שנים יהיו חלילה 50 אחוזים. הסיסמאות יהיו שויון מלא וכו' (כבר היום כל כלי התקשורת של השמאל, בשיתוף עם מכוני המחקר הנייטרלים, מכריזים כי זהו "חוק הפטור וההשתמטות"¹⁶).

במאמר המוסגר, יש רבים הרואים את פרטי החוק וכן את הסיכויים (הקטנים) שלו לעבור, ותמהים למי יש אינטרס להציג חוק כזה ואף לנסות לתת לו לגיטימציה בציבור החרדי. אין לנו עסק בנסתרות, ומסתבר שישנם רבים שיש להם אינטרסים שונים, אך בין המנסים לקדם את החוק, בולטים מאוד אנשי תקשורת ו'מובילי דעת קהלי שונים, אשר להבדיל מגורמים פוליטיים מסויימים שמנסים להסתיר את היעדים והמשמעות שלהם, אלו דוקא מדגישים כי הסכמה לחוק היא הסכמה לגיוס של חרדים רבים, ברור שגורמים אלו חפצים בעצם נתינת האישור של הציבוריות החרדית לגיוס לצבא (בסיסמא של "מי שאינו לומד" כשהם יודעים היטב 50 אחוזים זה הרבה מעבר ל'מי שאינו לומד') ומאויבי תחכמני...

15. ההלכה לחלל שבת להציל משמד נאמרה באשה שאינה לומדת תורה...

16. ואל תבלבלו אותם עם נתונים, באחד ממכוני המחקר פורסם מאמר המסביר למה זהו 'חוק השתמטות' כשהוא מלווה בטעויות משפטיות גסות ביותר, מעניין לציין שבהצעת חוק לפיד גנץ 2022, שהיתה מקילה בהרבה מהחוק המוצע, כל כלי התקשורת קראו לו "חוק הגיוס" וכמעט לא היתה עליו ביקורת.

פרק ג'

סיכום והשוואה למצב היום

כאמור ודאי שהמצב כיום בו נשללו תקציבי הישיבות וישנו איום מעצר על בני הישיבות אינו המצב הרצוי כלל, אולם ישנם כמה נקודות שחשוב לעמוד עליהם...

ישנו סיכוי גדול להפסקת הרדיפות:

המצב במדינה כיום, לאור המלחמה, ובעיקר לאחר המאבק על הרפורמה המשפטית, שאנשי השמאל בג"ץ ושות' איבדו כל רסן בהשתוללות חסרת תקדים כנגד כל דבר שקשור לאנשי הימין ולהבדיל לעולם התורה. יתכן מאוד שיחולו שינויים במצב הזה והסערה תירגע, בפרט אם אנשי השמאל יקחו חלק בשלטון בצורה כזו או אחרת, שאז יהיה להם אינטרס להרגיע את המצב. וכמו שראינו בממשלת בנט לפיד שאושר (בקריאה ראשונה) חוק הרבה פחות חמור, בלי כל השוואה לחוק המוצע היום.

מה גם שבאופן כללי זהו דבר מזיק ולא רצוי למדינה דמוקרטית שציבור גדול מוגדר כפורע חוק, גם בלי לנקוט בצעדי מחאה כל שהם. חמור יותר מבחינת המדינה, המצב בו יש עשרות אלפי אנשים שמצהירים שאינם מקיימים את החוק, כאשר המדינה לא יכולה באמת לאכוף את החוק, וגם לא להכניס עשרות אלפים לכלא, ובכך מאבדת רבות מכח השלטון הבנוי גם על רגש בסיסי של פחד מאי ציות לחוק. כפי שהובא, המדינה נגררה למצב הזה על ידי אנשי השמאל והבג"ץ, אך במצב פחות קיצוני המדינה מעצמה תעשה הכל להשקטת הנושא.

גם לגבי המצב כיום, רואים שהשלטונות כבר מגלים סימני שבירה, וכך גם המשטרה הודיעה בפומבי שאינה מתכוונת לעצור עריקים מכיון שזה גורם להפרות סדר (כאשר למעט 'תקלות מקריות' רוב המעצרים האחרונים היו על ידי המשטרה הצבאית, כשמעצרים אלו הם מורכבים ונדירים יותר).

אכן כל זה בתנאי שהציבור החרדי ימשיך בעמידתו האיטנה ויבהיר שאין סיכוי לגיוס של אף בחור ישיבה, אך חמיכה חרדית בחוק הגיוס חעביר מסר שיש על מה לדבר, ואף יש הסכמה לויתור על 50 אחוזים מעולם הישיבות, ואם כך אין סיבה שהמדינה ובג"ץ יפסיקו לדרוש את גיוסם של תלמידי הישיבות, כאשר 50 אחוזים הם רק תנאי הפתיחה של המו"מ, זאת בנוסף לסנקציות חריפות ומקיפות. וכל זאת כאשר כנ"ל רוב הסיכויים שהחוק לא יעבור, או שבג"ץ יקבע שגם ע"פ החוק אין לאשר דיחויים מחמת הצורך הבטחוני². כך נישאר בלי הדיחויים, אבל עם הסנקציות, היעדים והנזק לדורות של לגיטימציה לגיוס.

1. גם המשטרה הצבאית נמנעת מלעצור בריכוזים החרדיים, כאשר אף נציג הצבא בועדת חו"ב הודיע כי המעצרים גורמים לו לאבר כח אדם במקום להוסיף מאחר שהוא צריך להקצות משאבי כח אדם למחאות.

2. חשוב גם להבין שבמקרה שיתקבל החוק אין סיכוי להעביר אחר כך חוק יותר טוב, מכיון שכיום החוק מוגדר כחוק המיועד להביא לגיוס חרדים, אכן במידה ויש כבר חוק ורוצים להביא להורדת היעדים הרי שהוא מוגדר כחוק לפטור את החרדים, ואין ספק שבג"ץ יקבע שהוא כנגד חוק חופש האדם וחירותו, נגד השיזיון וכמובן נגד הסבירות ודינו להימחק לאלתר.

תמיכה בחוק מסכנת את תלמידי הישיבות:

כפי שהוזכר, אם יכנס החוק לתוקף, מעבר לסנקציות שיכנסו כבר לאחר שנה ואף יוחמרו בהרבה, עיקר הבעיה היא האמירה כלפי פנים, כאשר זה מתבטא בהסכמה לכך שבחורים חרדים צריכים להתגייס לצבא אם אינם לומדים (וכאמור, כאשר מדובר על 50 אחוזים זה מתפרש לכל מי שלא מצליח בלימוד). כאשר זה מצטרף לכך שעלולים להיות בחורים רבים שיכשלו בביקורות הרבות. והחשש היותר גדול - בחורים חלשים רבים שלא יהיה מי שיסכים לחתום להם על תצהיר ובכך להסתכן בקנסות גבוהים ואף בעונשי מאסר.

חשוב להבין את ההבדל בין זה למצב היום, במצב הקיים, כל בחור מרגיש שהוא חלק מעשרות אלפי בחורים וזה נותן לו כח עצום לעמוד בניסיון, כאשר גם עצם המצב שבו עולם התורה נמצא במאבק על קיומו מביא לרגש הזדהות ציבורי שמחזק הרבה בחורים, גם כאלו שבזמנים רגילים היו עלולים להתפתות לצבא. גם החשש ממעצר אינו חזק כ"כ, כאשר מדובר על מספרים נמוכים, זאת בנוסף לתמיכה הציבורית שמקבל כל מי שנעצר.

לעומת זה, מי שח"ו ישלל ממנו הדיחוי, ימצא את עצמן מאוים במעצר כמעט ודאי, כאשר הוא בודד ובלי שום גב ציבורי, ולרוב הוא גם מתבייש בכך שלא עמד בביקורות או שלא הסכימו לחתום לו. קשה לדעת כמה בחורים יעמדו בניסיון הזה, ודאי כאשר מדברים על השכבות היותר חלשות. יתכן מאוד גם שבמקומות מסויימים אף יעודדו אותם להתגייס מכיון שבכך הוא מציל את שאר בני הישיבות מסנקציות וכדו'. מאותה סיבה ייתכן גם דעיכה ציבורית של ההתנגדות לצבא. כמובן שגייסים ומסיתים למיניהם ישתמשו בכל זה להפיל בחורים רבים ברשתם רח"ל.

כל זה בנוסף לסנקציות הלוחצות שיכנסו ע"י החוק, כאשר ישנם רבים שאיום הסנקציות הכלכליות הכבדות לשנים ארוכות מאיים עליהם הרבה יותר מאשר חשש רחוק ממעצר לתקופה קצרה.

כאמור ניתן לומר כמעט בודאות, שעל כל בחור שיעצר בהיעדר חוק יהיו כמה וכמה שיעצרו מחמת החוק. וחמור מכך - יהיו כמה וכמה שיפלו לצבא בעקבות ההסכמה לחוק והלחץ שבעקבות כך.

נוסף לכל הנ"ל, מכיון שאין סיכוי וכוונה לעמוד ביעדים, תמיכה בחוק בהכרח תביא להתנגשות הבאה, בין אם החוק לא יעבור ובין אם יכנס לתוקף ויפקע בעתיד עקב אי עמידה ביעדים, אלא שבמקרה של תמיכה בחוק יגיע הציבור החרדי לסיבוב הבא כאשר הוא מוחלש הרבה יותר, מכיון שכבר הסכים ליעדים הגבוהים ולסנקציות המחמירות. וגרוע מכך כאשר כח העמידה של הציבור הלש מאוד ח"ו, לאחר שהגיוס לצבא קיבל כביכול לגיטימציה בהסכמה לחוק.

במצב היום ניתן לחזק הרבה יותר את בני הישיבות כנגד הניסיונות:

חשוב לציין שבנקודה זו יש הרבה מה לעשות במצב היום, גם אם כיום ישנם בחורים שחוששים ממעצרים. באם הרבנים וראשי הישיבות ימשיכו להכניס אורה של רוממות במאבק על קיום התורה בארץ ישראל, ברור שזה יחזק מאוד את רוב ככל הבחורים. רואים שגם אנשים מגושמים ביותר במצבי מלחמה מוכנים להקריב מהונם ונפשם עבור מטרות הבל וריק, כל שכן עבור כבוד שמים ולימוד התורה הקדושה, גם בלי יחס לחוק עצמו, עצם ההבהרה על מצב המלחמה של עולם התורה, ועל כך שכל יהודי חרדי אסור לו בשום מקרה ללכת לצבא, מחזקת מאוד את הבחורים ובכך את כל עולם התורה והישיבות.

יתר על כן רבים ממפקדי וגייסי הצבא הצהירו בשנים האחרונות בתסכול, שבשנים שהיה מאבק סביב גיוס בחורי הישיבות ירד מספר המתגייסים החרדים באופן דרסטי (הדברים מובאים גם במרכזי המחקר השונים

ואף נאמרו לאחרונה ע"י מזכיר הממשלה י. פוקס ועוד) ומדובר על כאלו שהתגייסו בעקבות פיתויי ממון, כבוד וכדומה, גם אצלם בשעת מאבק קבלו כח לעמוד בניסיון, כל שכן בני הישיבות הקדושות³.

ברור אם כן שהפתרון (גם מבחינת ההשתדלות הטבעית) אינו הסכמה לחוק עם יעדים וסנקציות, אלא חיזוק העמידה האיתנה והבהרה לשלטונות (וגם לציבור החרדי בעצמו) שאין סיכוי להביא לגיוסם של בני הישיבות⁴. ובאם הציבור החרדי יעמוד איתן, תוך נתינת גיבוי לכל העומדים בניסיון⁵, בפרט במקרים של מעצר וכדומה ייצא הציבור החרדי ממאבק זה וידו על העליונה, וכפי שהובטחנו "לא תשכח וכו'..."

3. כאשר לצד השני הכריזו בוועדה למאשבי כח אדם בצה"ל (י"ח חשוון תשפ"ו) שכל ראשי הצבא מסכימים כי "מה שיביא את החרדים לצה"ל זה הסנקציות והסכמת הרבנים", כאשר שניהם כלולים בחוק, הסנקציות שיוכדו מאוד, ותפיסה של רבים (בטעות) של התמיכה בחוק כלגיטימציה לגיוס.

4. ובכך גם לשלול את המוטיבציה וההצדקה לצעדי האכיפה הדרקוניים, מאחר שבג"ץ בדיון על הגברת האכיפה הבהיר שהדחיפות להגברת האכיפה מכיון שהצבא צריך חיילים בדחיפות....

5. ישנם צעדים רבים שניתן לעשות, כאשר זה מתבטא גם בפרטים קטנים כנסיעת הישיבה ליד כלא של בחור שנעצר, קבלות פנים, מענקים לעצורים, וכו', לא מדובר גם בהוצאות גדולות, למרות שגם אם ישקיעו בכך כספים רבים מאוד לא יתקרבו לאחוז קטן מהעלות של סנקציה אחת שהחוק רוצה להטיל על עולם הישיבות....

טבלה להשוואת נתונים בין המצבים השונים

הנתונים כלליים וחלקיים ביותר - לנתונים המלאים חובה לקרוא את הפרקים המלאים

מתווה ביסמוט	ללא חוק כלל (המצב כיום)	חוק לפיד - גנץ (2022)	המצב בעבר - תורתו ואומנותו	
יש	אין	אין	אין	איסור הוצאת רישיון
יש	יש	אין	אין (בכפוף לאישור ועד הישיבות)	איסור יציאה מהארץ
יש	אין	אין	אין	שלילת נקודות זיכוי מס הכנסה
יש	-	אין	אין	איסור השתכרות לאברכים (מגיל 22)
יש (לאחר שנה שלא עמדו ביעדים)	יש	אין	אין	שלילת הנחה במעונות
יש (לאחר שנה שלא עמדו ביעדים)	אין	אין	אין	שלילת הנחה בתחבורה ציבורית
יש (לאחר שנה שלא עמדו ביעדים)	אין	אין	אין	שלילת דירה בהנחה ומחיר למשתכן
יש (לאחר 3 שנים שלא עמדו ביעדים)	אין	אין	אין	שלילת הנחת מס רכישה בדירה ראשונה
4,800 (מתוכם 10% שירות לאומי)	-	2,123 (מתוכם כ-25% שירות לאומי)	אין	יעדים בשנה הראשונה לחוק
50% מבני הציבור (החרדי מוערך בכ-8,200)	-	2,889	אין	יעדים בשנה החמישית לחוק
יש	אין	אין	אין	חובת ביקורת מחמירות כל 3 חודשים
יש	אין	אין	אין	קנסות כספיים גבוהים על ראשי ישיבות
יש	אין	אין	אין	שלילת דיחוי מבחור שנעדר בשתי ביקורות
יש	אין	אין	אין	פיקוח ועדות הכנסת על הביקורות והסנקציות
יש	אין	אין	אין	סנקציות למונעים מתלמידיהם מידע על מסלולי הצבא